

POSTANOWIENIE

Dnia 27 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Maria Szulc

w sprawie z powództwa A. G.

przeciwko Miastu W.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli ewentualnie o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 27 maja 2021 r.,
zażalenia powódki na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 19 listopada 2020 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z dnia 19 listopada 2020 r. odrzucił skargę kasacyjną powódki A. G. od wyroku z dnia 4 grudnia 2019 r.

Uzasadniając rozstrzygnięcie podał, że postanowieniem z dnia 24 września 2020 r. Sąd ten oddalił wniosek powódki o zwolnienie jej od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym, mając na uwadze to, że powódka uzyskała na mocy zaskarżonego wyroku od pozwanego kwotę 259.000 zł, która wielokrotnie przewyższa należną opłatę od skargi kasacyjnej w kwocie 32.650 zł.

Powódka zatem dysponowała środkami pozwalającymi jej na poniesienie opłaty od skargi bez uszczerbku dla jej koniecznego utrzymania, tym bardziej, gdy zważy się, że miesięczne dochody małżonków K. przekraczają 24.000 zł miesięcznie, więc pozwalają im na życie na wysokim poziomie, także uwzględniając wydatki wywołane złym stanem zdrowia ich dziecka. Wskazał, że powódka nie może przerzucać na ogół podatników kosztów sądowych w tej sprawie, uzasadniając to własną decyzją o zainwestowaniu kwoty 259.000 zł w nabycie mieszkania, a więc w powiększenie jej majątku osobistego. Sąd uznał, że zarówno bieżące dochody jak i kwota uzyskana w tym procesie od pozwanego nie pozwalają uznać powódki za osobę ubogą.

Wobec tego zaś, że odpis postanowienia oddalającego wniosek o zwolnienie od kosztów został doręczony pełnomocnikowi powódki w dniu 15 października 2020 r., a powódka nie uiściła opłaty w terminie, który upłynął w dniu 22 października 2020 r., odrzucił skargę kasacyjną na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Powódka zaskarżyła zażaleniem powyższe postanowienie, wnosząc o jego uchylenie. Wniosła ponadto - na podstawie art. 380 k.p.c. w związku z art. 397 § 3 k.p.c. - o rozpoznanie niezaskarżalnego postanowienia z dnia 24 września 2020 r., oddalającego wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym i jego uchylenie w części odmawiającej zwolnienia od kosztów postępowania kasacyjnego w postaci opłaty od skargi kasacyjnej ponad kwotę 4.000 zł. Zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła naruszenie art. 398⁶ § 1 k.p.c. przez niezasadne odrzucenie skargi kasacyjnej jako nieopłaconej, będące konsekwencją niestusznego oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym w części, tj. od opłaty od skargi kasacyjnej ponad kwotę 4.000 zł. Podniosła w uzasadnieniu zażalenia, że należycie udokumentowała, iż nie jest w stanie ponieść tej opłaty w wyższej wysokości bez uszczerbku koniecznego utrzymania siebie i rodziny, a Sąd przedstawione przez powódkę dowody pominął i nie poddał należytej analizie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 102 ust. 1 i 2 u.k.s.c. strona domagająca się zwolnienia od kosztów sądowych zobowiązana jest do wykazania w złożonym oświadczeniu,

że wniesienie wymaganej opłaty spowodowałoby uszczerbek w koniecznym utrzymaniu siebie i rodziny. Okoliczności te wymagają zbadania przez sąd właściwy do rozpoznania wniosku. W zakresie kompetencji Sądu Najwyższego rozpoznającego zażalenie na odrzucenie nieopłaconej skargi kasacyjnej nie mieści się merytoryczne rozpoznanie wniosku strony o zwolnienie od kosztów sądowych, a jedynie kontrola, czy odmowa zwolnienia od kosztów sądowych była uzasadniona (postanowienie SN z dnia 11 września 2020 r., sygn. akt I CZ 45/20, www.sn.pl).

Instytucja zwolnienia od kosztów sądowych stanowi szczególną pomoc państwa dla osób, które ze względu na ich trudną sytuację materialną nie mogą uiścić kosztów sądowych bez wywołania uszczerbku w koniecznych kosztach utrzymania siebie i rodziny; pomoc ta może być przyznana wyłącznie w sytuacji, w której niemożność poniesienia kosztów postępowania w całości lub w części ma charakter obiektywny, na co strona nie ma realnego wpływu. Postępowanie sądowe jest co do zasady odpłatne i strona ubiegająca się o zwolnienie od kosztów sądowych powinna wcześniej poczynić oszczędności we własnych wydatkach, do granic zabezpieczenia koniecznych kosztów utrzymania siebie i rodziny, a dopiero gdyby tak poczynione oszczędności okazały się niewystarczające, sąd może zwolnić ją z obowiązku uiszczenia kosztów sądowych (postanowienie SN z dnia 24 lipca 2020 r., sygn. akt V CZ 39/20, www.sn.pl, zob. też judykaturę powołaną w jego uzasadnieniu).

Stanowisko Sądu Apelacyjnego jako niebudzące wątpliwości uzasadniało odrzucenie skargi kasacyjnej jako nieopłaconej. Podzielając to stanowisko zarówno co do faktu nieuiszczenia opłaty sądowej od skargi kasacyjnej, a także przysporzenia majątkowego powódki w wyniku rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, jak i co do wysokości osiągniętych dochodów, należy dodać, że dochody te w kwocie 24.500 zł znacznie przekraczają powołane w oświadczeniu majątkowym zobowiązania i stałe wydatki, a opiewające na kwotę 16.819 zł. Obliczona w ten sposób miesięczna wartość nadwyżki dochodów nad obciążeniami wynosi 7.681 zł, z kolei opłata od skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie opiewała na kwotę 32.650 zł, więc w ciągu prawie 5 miesięcy z nadwyżki tej - mając na względzie zamiar zaskarżenia wyroku - skarżąca mogłaby zagospodarować kwotę potrzebną na uiszczenie opłaty sądowej od skargi kasacyjnej. Należy zwrócić uwagę, że od

wydania zaskarżonego skargą wyroku do dnia modyfikacji wniosku o zwolnienie od kosztów upłynęło ponad 9 miesięcy. Kwota, którą daje w tym okresie nadwyżka, pozwala na swobodne uiszczenie opłaty sądowej. Zważyć również należy, że postępowanie sądowe jest co do zasady dwuinstancyjne. Decyzja o wniesieniu skargi kasacyjnej powinna zatem uwzględniać konieczność poniesienia określonych ustawowo kosztów sądowych i ograniczenia innych wydatków.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

jw